

Türkiye Sosyalist Emekçi ve Köylü Partisi

**Ana Nizamname
VE
Faaliyet Programı**

İ S T A N B U L
1 9 4 6

TÜRKİYE SOSYAL TARİH ARAŞTIRMA VAKFI
TÜSTAV

Basıldığı Yer F — K Basımevi

Türkiye Sosyalist Emekçi ve Köylü Partisi

ANA NİZAMNAMESİ

Madde 1 — "Türkiye Sosyalist Emekçi ve Köylü Partisi," adında siyasi bir parti kurulmuştur. Partinin adı, bu nizamnamede sadece «Parti» kelimesile anılacaktır. Bu adı gösteren «T. S. E. K. P.» dir..

2 — Parti, kanunî mevzuat ve nizamnamede yazılı esaslar dahilinde çalışır.

3 — Partinin merkezi İstanbul şehridir. Türkiyenin her yerinde şubeler açabilir.

4 — Partinin başlıca gayeleri şunlardır :

a) Memleketin ekonomik, politik ve sosyal hayatının bütün gelişmelerinde, emekçi halkın demokrasi hak ve hürriyetlerinden gerçekten faydalanmasını, iç ve dış siyasetinin tayininde doğrudan doğruya söz sahibi olmasını sağlamak,

b) Türkiye emekçi ve köylüsünü ve tabii müttefikleri olan sosyal zümreleri - ırk, mezhep farkına, deri ren-

gine ve yerli veya muhacir olmalarına bakmaksızın yerli ve yabancı sermayedarların (kapitalistlerin) istismarlarına, siyasî tahakkümlerine karşı korumak ve irticaa, faşizme karşı sistemli bir mücadele yürütmek,

c) Milleti, teşkilâtlı ve demokratik bir bünyeye kavuşturarak, bu sarsılmaz temel üzerinde, milli istiklâlimizi gereği gibi sağlamlaştırmak,

d) Emekçi ve köylü yığınlarının, gittikçe daha geniş ölçülerde teşkilâtlanmalarına ve iktisadî, siyasî hareketlere girişmelerine yardım suretile, memlekette sosyalist bir cemiyete geçiş şartlarını olgunlaştırmak.

5 — Partinin gayelerini gösterir bir «Parti bayrağı» bir de «Parti marşı» yaptırılacaktır.

Partiye giriş şartları :

6 — Partiye girmek isteyenlerden aşağıdaki şartlar aranır :

a) 20 yaşına girmiş olmak,

b) Medenî haklara sahip bulunmak,

c) Parti programı ve disiplinini kabul etmek, bu programın gerçekleştirilmesi içinde kendisine verilecek ödevleri dürüstlikle yapacağına dair söz vermek,

d) Aidatını muntazaman ödemeyi taahhüd etmek,

7 — Emekçi ve köylü sınıflarının sosyalist bir demokrasi yaratmaktaki tarihî rolünü idrak etmiş olan ve bu tarihî savaşta vazife almak isteyen her samimî ve

namuslu vatandaşa, mensup olduğu ırka, sınıfa, din ve aileye bakılmaksızın parti safları açıktır.

8 — Partinin bütün azaları arasında mutlak bir müsavat vardır. Parti teşkilât kadrolarını yetiştirmek, faaliyetlerini tertiplemek, emekçi ve köylü yığınlarının siyasi hareketlerini sevk ve idare etmek hususlarında yararlık ve başarıları. mensup oldukları parti gurupları ve idare kurulları tarafından takdir edilen partililer - ister kol, ister kafa emekçisi olsunlar - seçimle idareci rehber kadroya girebilirler.

9 — Partiye üye olmak isteyen her vatandaşın, kendisini, en az bir seneden beri parti üyesi bulunan iki eski üyeye tavsiye ettirmesi şarttır.

(Muvakkat hüküm : İlk kongreye kadar, müessis üyelerden biri tarafından takdim edilmek yeter sayılır.)

Partiden çıkarma :

10 - İdareci Parti kurullarının kararlarına aykırı hareket eden, faaliyetlerinde disiplinsizlik gösteren üyelerin partiden çıkarılmalarını, mensup oldukları parti gurupları vilâyet idare kurulundan isteyebilirler. Vilâyet idare kurulu, meseleyi inceledikten ve ilgili üyenin müdafaasını dinledikten sonra, lüzum görürse, kendisini, tahkikat protokolu ile birlikte, partiden çıkarılmak üzere, Merkez Kontrol Komisyonuna gönderir. Partiden çıkarma yetkisi, münhasıran bu komisyona aittir.

11 — Partiden çıkarılanların, parti ile her türlü ili-

şikleri hemen kesilir. Bunlar, partiye karşı hiç bir iddiada bulunamazlar. Yalnız ilk açılacak parti kongresine, çıkarma kararına karşı başvurabilirler. Bu kararı bozma hakkı, münhasıran kongreye aittir.

Partinin Başlıca Gelir Kaynakları

12 — Partinin başlıca gelir kaynakları şunlardır :

a) Partiye yeni giren üyelerin, bir defaya mahsus olmak üzere, vermeğe mecbur oldukları 5 lira kaydiye ücreti.

b) Her üyenin, en az, aylık kazancının yüzde biri nisbetinde aidat (Bu aidatın yıllık tutarı 120 lirayı geçemez.) İstiyenler bunu, bir defada peşin olarak ödiyebilecekleri gibi, ayrıca teberrülarada da bulunabilirler.

c) Parti gazete ve yayınlarının safi gelirleri.

d) «Cem'i ianat nizamnamesi» hükümlerine göre, partiye yapılacak yardımlar (iane), hibeler, temlik ve tesisler.

e) Partinin rozet, kokart ve benzeri satış tutarları,

f) Partinin konser, temsil ve konferanslarından temin edilecek gelirler.

13 — Gelirlerinin üçte biri nisbetinde, mahalli parti grupları, vilâyet idare kurullarının, bunlar da merkez idare meclisinin masraflarına iştirak ederler.

Parti Teşkilâtı

14 — Parti teşkilâtı, aşağıdan yukarıya doğru ku-

rulur. Parti saflarında merkeziyetçi demokrasi hüküm sürer. Bütün kararlar, oy çoğunluğu ile alınır ve idareciler de yine oy çoğunluğu ile seçilir. Bu kararlara karşı oy vermiş azınlıklar da itaate mecburdurlar. Fakat teşkilât tek merkezlidir. Kitlelerin parti prensiplerine göre eğitimlerini yapmak, partinin kongre kararlarına uygun bir tarzda genel siyasi istikametini çizmek hususları yukarıdan aşağıya gider.

15 — Partinin başlıca teşkilât organları şunlardır :

a) Köy, nahiye, mahalle, işletme, fabrika, müessese v.s. gibi yaşama ve çalışma yerlerindeki mahalli «Parti grupları».

b) Mahalli parti grupları kâtip ve büroları,

c) Vilâyet parti konferansları,

d) Kaza ve vilâyet idare kurulları,

e) Merkez idare meclisi.

f) Merkez kontrol komisyonu,

g) Merkez daimi icra komisyonu,

h) Parti kongresi.

16 — Parti teşkilâtının ilk basamağı; yaşama ve çalışma yerlerindeki mahalli parti gruplarıdır. En az 3 parti âzası bulunan her yerde, bir parti grubu kurulur.

O mahalden partiye girmek isteyenler, bu gruba başvururlar. Bir yerde, henüz bir parti grubu bulunmadığı takdirde, en yakın mahaldeki bir gruba başvuru-

Her grup, üyelerinden birini kâtipliğe seçer. Toplantılardan ve kararların icrasından o mesul olur, aida-tı da o toplar ve merkezin hissesini ayırdıktan sonralını-mış kararlara göre safeder.

Parti grupları, kongre kararları ve kaza veya vilâ-yes idare kurulları kanalı ile alacakları dâimi merkez icra kom syonunun siyasi t. limatları gereğince, kendi iç işlerini ve siyasi faaliyetlerini kendileri düzenlerler. Üye sayısı, 25 i aşın gruplar, biri kâtip olmak üzere, seçcekleri 3 kişilik bir bü oya idare ödevin verirler.

17 — Bir kaza veya vilâyet sınırları içinde, en az 3 parti grubu teşekkül edince, bunlar bir arada bir kon-ferans halinde toplanıp, faaliyetlerini uygunlaştırırlar ve 5 veya daha fazla kişilik bir kaza veya vilâyet idare kurulu seçerler. Böylece partinin kaza ve vilâyet şube-leri kurulmuş olur. Kaza ve vilâyetler idare kurulları, yılda bir defa, gurupların murahasalarından mürekkep, vilâyet konferanslarını toplantıya çağırırlar. Bu konfe-ranslara, en az 5 üyesi olan her parti gurubu bir mu-rahhas yollar. Murahhas nisbeti, ilk 5 üyeden sonraki her 10 üye için bir kişidir. 5 den az üyeli gruplar da, oy hakları olmayın birer temsilci gönderebilirler.

Vilâyet konferanslarında, vilâyetlerin hususi parti iş-leri konuşulur. Kongre yılına rastlıyan konferanslarda, merkezin kongreye sunulmak üzere hazırlayıp yayınladı-ğı tez, siyasi karar, intihab programı v.s. gibi tasarı-lar ve -eğer varsa- mukabil teklifler incelenir ve münâ-

kaşa edilir. Lehte ve aleyhteki oylar tasnif edildikten sonra, idare kurulları âzaları ve kongre yılı ise, vilâyetçe kongreye gönderilecek murahhaslar seçilir.

18 — Konferanslar tarafından seçilen kaza ve vilâyet idare kurulları, mevcut parti gruplarının gelişme derecelerine göre, 10—15 temsilciden teşekkül eder. Bunlar, arasından birini vilâyet veya kaza sekreteri ve ayrıca da çeşitli idare kolları için, asgarî 4 ve icabında daha fazla mesul idareci üye seçerler. Bu icra komisyonu, sekreterin başkanlığı altında, kaza veya vilâyet parti hareketini ve mahallî teşkilât, neşriyat ve propaganda faaliyetlerini umumî direktifler ve kongre kararları dairesinde - idare ederler. Kaza ve vilâyet idare kurulları, ayda bir defa toplanarak, durumu inceler ve icra komisyonunun çalışmalarını gözden geçirirler.

Vilâyet icra komisyonlarının esas ödevleri, mahallî parti gruplarının faaliyetlerine nâzımlık etmek ve bunlarla daimi merkez icra komisyonu arasında bir bağlantı noktası olmaktır. Vilâyet mes'ul kâtiplerinin seçimi merkez icra komisyonunun tasdikine tâbidir.

19 — Parti kongresi, Partinin en yüksek kuruludur. İki yılda bir defa, bir evvelki kongrece tesbit olunan şehir veya kasabada toplanır. Lüzumu halinde bu yer, merkez icra komisyonunun kararı ile değiştirilebilir. Kongre murahhaslarını, toplantı tarihinden bir ay evvel çağırılacak olan vilâyet konferansları seçer. Her vilâyetten gönderilecek murahhas sayısı, vilâyetteki parti

gruplarına yazılı üyelerin her 25 i için bir kişi olarak hesaplanır. Parti kongreleri bu nisbeti - partinin sonraki gelişmelerine göre - değiştirebilirler. 25 den aşağı olan üye sayısı için de birer oysuz istişari murahhas göndermek caizdir. Murahhaslardan başka, parti başkanı, parti genel sekreteri, vilâyet sekreterleri, merkez icra komisyonu ve kontrol komisyonu âzaları da, oy hakkı ile kongrelere iştirak ederler.

Partiye yakınlık duyan sendikalar, kooperatifler, köylü birlikleri, ilim, kültür, gençlik ve kadın birlikleri de kongrelere müşahid âzalar yollıyabilirler. Bunlar söz söyleyebilirse de oy veremezler.

20 — Kongre, memleketin iç ve dış durumuna, günün en mühim meselelerinde partinin takip etmesi gerekli siyasete, onun, emekçi ve köylü kitleleri arasındaki faaliyetlerine ve teşkilât işlerine dair raporlar dinler ve bunların münakaşalarını bitirince, toplantıdan önce yayınlanmış bulunan görüş, siyasî karar v. s. teklif tasarılarından doğru bulduklarını, gerekli düzeltmeleri de yaparak kabul eder. Konuşmalar sonunda, kongre, 25 kişilik bir merkez idare meclisi ve 11 kişilik bir merkez kontrol komisyonu, bir parti başkanı, bir de parti genel sekreteri seçer. Kararlar kongreyi teşkil eden üyelerin çoğunluğu ile verilir.

21 — Kongreleri daimi merkez icra komisyonu hazırlar. Gündeme konulan maddeleri, bunlarla ilgili tez, karar ve siyasî talimat tasarılarını, toplantı tarihinden

en az beş hafta evvel, mahalli teşkilatlara tebliğ ve lüzum görürse gazetelerle de neşreder. Vilâyetlerdeki kongre hazırlıklarına her türlü yardımlarda bulunur. Parti başkanının açış nutkundan sonra, kongre, kendi başkanını, başkan vekillerini ve kâtiplerini seçer.

22 — İki kongre arasında, merkez idare meclisi, lüzum görürse, fevkalâde bir kongreyi toplantıya çağırabileceği gibi, vilâyet idare kurullarının veya bir evvelki kongre murahhaslarının en az üçte birinin yazılı olarak merkezden talep etmeleri ile de kongre toplanır. Fevkalâde kongreler, toplantı için ileri sürülen muayyen meseleleri inceler ve karara bağlar; yeniden seçim yapmazlar.

23 — Parti başkanı, kongre kapanınca, hemen merkez idare meclisini toplantıya çağırır. Bu ilk toplantısında merkez idare meclisi, daimî merkez icra komisyonu üyelerini seçer, aylık toplantılarında faaliyetlerini gözden geçirmek üzere, partinin fiili idaresini ona emanet eder.

24 — Parti merkez idare meclisi adına, parti kongresince çizilen siyasî haf ve direktifler dairesinde, parti program ve siyasetini gerçekleştirmek, genel teşkilât ve propaganda faaliyetlerini ahenkleştirmek işleri, daimî merkez icra komisyonuna aittir.

25 — Daimî merkez icra komisyonu, parti işlerini aralarında paylaşan muhtelif bürolar halinde, teşkilâtlı bir tarzda çalışır. Başka bürolar şunlardır :

- a) Genel sekreterlik bürosu,
- b) Teşkilât işleri bürosu,
- c) Malî ve iktisadî işler bürosu,
- d) Propaganda ve yayın bürosu,
- e) Sendika hareketleri bürosu,
- f) Köylü hareketleri bürosu.

Bu bürolar başında mesul sekreterlik ödevini, daimî icra komisyonu üyelerinden biri görür. İcabında mesul sekreterlere, merkez idare meclisi üyelerinden yardımcıları verilir. Parti genişlediği ve geliri müsaade ettiği takdirde mesul sekreterlere münasip bir ücret verilecektir. Bu imkân hasıl oluncaya kadar, parti işçileri ödevlerini fahrî olarak görürler.

26 — Genel sekreterlik bürosu, genel sekreter tarafından parti başkanı ile daimî temas halinde idare edilir. Partinin umumî faaliyetlerinin sevk ve idaresinde, yeni hâdiseler karşısında, parti strateji ve taktikasını geliştirmekten ve muhtelif icra komisyonu bürolarının çalışmalarını yekdiğerile ayarlamaktan genel sekreterlik bürosu sorumludur.

27 — Teşkilât bürosu, bütün parti kuruluşu meseleleriyle yakından meşgul olur. Mahallî teşkilâtlara, yazılı konkret talimatlar, teşkilât işlerinde ihtisas sahibi instrüktörler göndermek, vilâyet kurulları teşkilât bürolarından muntazam raporlar istemek ve partinin kuruluş bün-

yesini gösterir cedveller tutmak suretile teşkilât bakımından partinin salim bir yolda gelişmesini sağlar.

28 — Diğer bürolar, adlarından belli olan muayyen işleri görürler. Daimî merkez icra komisyonu, vilâyetlerin faaliyetlerini canlandırmak üzere, merkez idare meclisi âzalarından münasip gördüklerini, merkez icra komisyonu yetkilerini haiz temsilciler sıfatile, vilâyet idare kurullarını takviye ve mürakabeye memur edebilir.

29 — Parti başkanı, hükümet ve diğer partiler nezdinde, resmî dairelerde ve her çeşit törenlerde partiyi temsil eder. Merkez idare meclisi ve merkez icra komisyonu toplantılarına başkanlık eder. Mutad parti gelir ve giderleri dışındaki ehemmiyetli para işlerinde ve banka muamelelerinde, genel sekreterle birlikte imza koymak hakkına maliktir. Bulunmadığı hallerde, ona genel sekreter vekâlet eder.

30 — Merkez kontrol komisyonunun ödevi: a) Partililer arasında ve parti üyeleri ile idareci teşekküller arasında çıkacak anlaşmazlıkları, disiplinsizlik suçlarını incelemek gereken parti cezalarını tayin etmek, b) Merkez ve vilâyet idare kurullarının hesaplarını, en az yılda bir, defa murakabe etmektir.

Kontrol komisyonu, disiplin meselesinde, yalnız mahalli teşkilâtların talebiyle değil, ilgililerin doğrudan doğruya müracaatlarıyla da harekete geçer; cezalar, ağırlık sırasile, ihtar, tevbih, partiden geçici çıkarma ve temelli çıkarmadır.

31 — Merkez kontrol komisyonu âzaları, - gizli olmayan - merkez idare meclisi toplantılarına - oy hakları olmaksızın iştirak edebilirler.

Müteferrik hükümler :

32 — Parti ana nizamnamesine yeni maddeler ilâvesi veya mevcutların değiştirilmesi yetkisi, münhasıran kongreye aittir. Bu değişiklikleri arzu eden üyeler veya parti grupları, tekliflerini kongre toplanmazdan üç ay evvel merkez icra komisyonuna bildirmek zorundadırlar. Değiştirme kararları, kongreyi teşkil eden murahhasların üçte iki çoğunluğu ile alınır.

33 — Parti kendini hiç bir vesile ile feshedemez. Partinin faaliyette devamını istemiyen üyeler veya parti grupları her istedikleri zaman partiden çıkabilirler, fakat partiye karşı hiç bir mutalebatta bulunamazlar, dağılma teklifleri kongrelerde müzakere bile edilemez.

Parti her hangi bir sebeple hükümetçe kapatılacak olursa, menkul ve gayri menkul malları, o sırada memlekette mevcut en mühim sendikalar federasyonuna veya sendikaya; o sırada memlekette böyle bir teşekkül mevcut olmadığı takdirde, daimi icra komisyonunca münasip görülecek bir muamele teşekkülüne, veya bir kültür kuruluna devrolunur.

34 — Her partili, bir yerden başka bir yere göç ettiği zaman, bunu, kendi parti grubuna haber vermişçe, daimi olarak başka bir yere yerleştiği takdirde, o

yerin parti grubuna, eski grubundan alacağı, aidatlarını tamamen ödediğine dair bir makbuzu gösterip kaydolunmağa mecburdur.

35 — Emekçi ve köylülere gerekli siyasi eğitimi vermek ve onları yarınki Türkiye cemiyetinin rehber kadrosuna hazırlamak gayesile, merkez idare meclisi lüzum göreceği yerlerde parti okulları açabilir.

36 — Parti, iktidar için mücadelesinde, görüşlerini ve siyasetini, emekçi ve köylü yığınlarına tanıtmak ve sevdirmek ve onların siyasi bilgilerini arttırmak gayesiyle muhtelif şehirlerde gazeteler, mecmualar ve broşürler neşreder, konferanslar, temsiller v.s. tertipler.

37 — Belediye, vilâyet meclisleri ve Büyük Millet Meclisi seçimleri esnasında, vilâyetlerde, «geçici seçim savaş komiteleri» kurulur. Bunların faaliyetleri, merkezden daimi icra komisyonunun propaganda ve yayın bürosu tarafından icra olunur.

Geçici Hükümler

38 — İlk kongre toplanıncaya kadar partiyi, ana nizamnamesini imzalayan kurucu üyelere mürekkep bir merkez idare meclisile onun seçeceği başkan, genel sekreter ve 5 azadan mürekkep bir geçici merkez icra komisyonu idare eder. Geçici merkez idare meclisi, kendi üye sayısını kuruluşundan sonra 15 kadar arttırabilir ve partinin tescilinden en az 6 ay ve en çok bir sene sonra parti kongresini toplantıya çağırır. Kongre,

parti nizamname ve siyasi programını müzakere ve kabul eder ve partinin muntazam idare ve kontrol organlarını seçer. Böylece partinin normal hayatı başlamış olur.

Geçici merkez icra komisyonu, parti adına, resmi dairelerle hususî müesseseler nezdinde, parti başkanı ve genel sekreter her hususta temsile izinlidir.

39 — Vilâyetlerde, usulüne uygun olarak, partiye yazılan üyeler sayısı, aynı mahalde, en az 3 ü bulunca bunlar bir parti grubu teşkil ederler. Bir vilâyet içinde en az 3 parti grubu teşekkül edince, bunlar bir araya gelerek, bir vilâyet şubesi kurarlar ve aralarından vilâyet veya kaza merkezinde oturan üç kişiyi seçerek bir geçici vilâyet veya kaza idare kurulu vücuda getirirler. İlk parti kongresinden bir ay evvel toplanacak olan vilâyet parti konferansları, normal vilâyet idare kurulları seçinceye kadar, vilâyetlerde parti işlerini geçici merkez icra komisyonunun tasdik edeceği mahalli geçici idare kurulları çevirir.

İstanbul, İzmir ve Ankarada geçici idare kurulu 5 kişiden tereküb eder.

* * *

Kurucular heyeti tarafından seçilen daimi icra komisyonu (idare heyeti) :

Reis ve umumi kâtib vekili

Dr. Şefik H. DEYMER

Serbest hekim

Azalar :

Ragıp Vardar Teknisyen

Anadoluhisarı, Sed-üstü No. 13

Fuat Bileke Kunduracı ustası

Karagümruk, Melekhoca cad. Güldede sokak No. 25

Müntekim Öçmen Gazeteci

Sarıyer, Dursun-Fakih So. No. 10

Habil Amato Diş hekimi

Beyoğlu, Misk sokak No. 9

Muvakkat merkez idaresiİstanbul, Çemberlitaş, Kürkçüler cad. Mesih Meh-
med Ps. S. Arnavud-han No. 32

TÜRKİYE SOSYAL TARİHİ FAŞİSTİRMA VAKFI

Türkiye Sosyalist Emekçi ve Köylü Partisi

Faaliyet Programı

Madde — 1. "Türkiye Sosyalist Emekçi ve Köylü Partisi," adı altında siyasî bir parti kurulmuştur. Parti adının kısaltılmış şekli (T. S. E. K. P.) dir.

2 — Partinin uzak gayesi :

Geniş halk yığınlarının gittikçe daha ziyade yoksullaşması sonucunu doğuran iş gücünün sömürülmesini ortadan kaldırmak,

Büyük istihsal vasıtalarını milletin müşterek mülkiyetine geçirmek,

Bir sosyalist demokrasi içinde, bütün millet fertlerine yüksek bir geçim seviyesi ve mes'ut bir hayat sağlamak.

3 — T. S. E. K. P. mevcut iktisadî ve siyasî şartların, bu ana gayenin bugünden yarına gerçekleşmesi için, hienüz daha gereği gibi olgunlaşmamış bulunduğunu ve memleketimizde, sosyalizme halkçı bir devletçilik ve

emekçi yığınlarının, sūrat'le genişliyen ölçülerde şuurlu ve teşkilâtî kontrol faaliyetleri ve iktisadî - siyasî savaşları yollarından ulaşması imkân dışı olmadığını hesaba kattığı için, yaşamakta olduğumuz devrede, yakın hedef olarak, bütün gayretlerini şu noktalar üzerinde toplıyacaktır :

a) Memleketin ekonomik, politik ve sosyal hayatının bütün gelişmelerinde, şehir ve köy emekçi halk yığınlarının demokratik hak ve hürriyetlerden gerçekten faydalanmalarını, iç ve dış siyasetimizin tayininde doğrudan doğruya söz sahibi olmalarını sağlamak,

b) Şehir ve köylerdeki emekçi halkın, Anayasanın tekmil vatandaşlara tanıdığı hak, serbestlik ve dokunulmazlıklardan faydalanmalarını güçleştiren ve bazı hâllerde imkânsız kılan bütün kanuni ve idarî engellerin kaldırılmasını sağlamak.

c) Bu halk yığınlarının, kendi hayatî menfaatlerini korumak maksadı ile bizzat kuracakları meslek birlikleri (Sendikalar) v. s. ekonomik, sosyal ve kültürel cemiyetler, kulüpler, gece mektepleri ilâh.. etrafında teşkilatlanma teşebbüslerine her suretle yardımda bulunmak ve böylece milleti teşkilâtî, demokratik bir bünyeye kavuşturarak, bu sarsılmaz temel üstünde millî istiklâlimizi gereği gibi sağlamlaştırmak,

d) Türkiye emekçi ve köylülerini ve onların tabii müttefikleri olan sosyal zümreleri - ırk, din ve mezhep farklarına, deri rengine, yerli veya muhacir olmalarına

bakmaksızın - yerli ve yabancı sermayedarların sömürmelerine ve siyasî baskılarına karşı korumak,

İrticaa ve faşizme karşı aralıksız ve sistemli bir mücadele yürütmek,

e) İleri - demokrat prensiplere göre, halk faydasına geliştirilecek devlet sınaî - ticarî işletmelerinde ve onlar dışında kalacak hususî işletme ve fabrikalarda, emekçi gücünün; demokrat cumhuriyet idaresine kabul ettireceğimiz sıhhi iş şartları, kollektif mukaveleler ve içtimai sigortalar çerçevesi içinde ve sendikaların sıkı kontrolleri altında korunmasını ve dolgun gündelikler karşılığında kullanılmasını sağlamak,

f) Teşkilatlı emekçi ve köylü yığınlarının, aralıksız kaban dalgalar halinde, iktisadî istekler hareketlerine ve siyasî savaflara atılmalarına yardım ve bütün bu faaliyetleri at başı beraber yürütmek suretile, memleketimizde sosyalist bir cemiyete geçiş şartlarının gelişmesini hızlandırmak.

4 — T. S. E. K. P. ilk faaliyet konusu olarak ele, Anayasanın belli başlı hükümlerine aykırı olarak yürürlüğe sokulmuş bulunan bütün nizamname ve kanunların tezden ortadan kaldırılmaları ve bir daha bu gibi aykırılıklara meydan vermiyecek tedbirlerin alınması işini alacaktır. Bu maksatla o, Anayasaca tanınan ve kefalet altına alınmış bulunan hak, serbestlik ve dokunulmazlıkların (söz, yayın, basın, meslek seçme, aile kurma, seyahat serbestlikleri; toplanma, dernek, sendika, siyasî

partiler kurma ve bu partilere girme, çalışma veya çalışmama (grev) v. s. hakları; can, mal, ırz, mesken mäsüniyetleri ve işkence yasağı) her ne vesile ile olursa olsun, idari makamlarca çiğnenmesinin ağır cezalı bir suç ilân edilmesi ve bu hak, serbestlik ve dokunulmazlıkları hiçe sayan anti - demokratik bütün nizamname, içtihat kararları ve kanunların hemen yürürlükten kaldırılması veya düzeltilmesi uğrunda, elinde mevcut bütün vasıtalarla, parlamento iç ve dışında, aralıksız bir mücadele yürütecektir. Aynı zamanda T. S. E. K. P. **parti şeflerinin de üyeleri arasında bulunacakları bir "YÜKSEK DAIMİ MECLİS KOMİSYONU,"** kurularak, bundan böyle çıkacak bütün nizamname, kanun ve kararnamelerde rastlayacağı Anayasaya aykırı maddeleri hükümden düşürmek yetkisinin bu komisyona verilmesini istiyecektir.

5 — T. S. E. K. P. demokratlaşma yolunda gerçekten ilerliyebilmemizi, her şeyden evvel, emekçi halk yığınlarının, siyasi partiler, sendikalar, kooperatifler, kültür ve spor kulüpleri ve her çeşit birlikler etrafında, geniş ölçüde ve müstakillen teşkilatlanmaları; bu teşekküllerle ayrı ayrı ileri - demokrat veya devrimci vatandaş guruplarının, dünyayı görüş tarzlarını ve olaylar hakkındaki düşünce ve tenkitlerini tam bir serbestlik ve eşitlik dairesinde, açık beyannameler ve programlarla halk önünde anlatarak, genel oyu kazanmağa çalışabilmeleri ile mümkün görmektedir.

6 — Yeni bir seçim kanunu ile Millet Vekillerinin-ırk,

milliyet, din ve mezhep farkı gözetilmeksizin - 18 yaşını doldurmuş kadın, erkek bütün vatandaşlar tarafından, genel ve gizli oy ile doğrudan doğruya seçilmelerini; 25 yaşını doldurmuş, kadın erkek her vatandaşın millet vekili seçilebilmesini; partiler, siyasî guruplar ve parti blokları arasında nisbî temsil usulünün tatbik mevkiine konulmasını partimiz memleketin demokratça inkişafında en uygun tedbirlerden sayar ve bu yakın gayeyi elde etmeğe var kuvvetiyle çalışacağını bildirir.

7 — Partimiz, son Cihan harbi esnasında, milletlerarası bir mahiyet almış olan faşizmin -uyradığı büyük mağlûbiyete rağmen - el'an alttan alta yaşamakta ve bir çok memleketlerde ve bu meyanda memleketimizde, bazı zümrelerin düşünüş ve vicdanlarına hakim olmakta devam ettiğini müşahede ve kaydetmiş ve bu gibilerin yapmaktan henüz vaz geçmedikleri propagandalara karşı sistemli bir mücadele yürütmek gerektiğine inanmıştır. Bu sebeple parti, resmî dairelerin, üniversitenin ve ilâ.. sözle ve yazı ile, ırkçılık kin ve nefretlerini v. s. bu kabîl, demokrasinin kardeşlik, eşitlik ve serbestlik prensiplerine zıt fikirleri övmüş ve yaymış olan memur, öğretmen ve profesörlerden kısa bir zamanda temizlenmesini sağlamak için, durmadan çalışacaktır.

8 — Demokratik prensiplerin memleketimizde hayata geçirilmesini ve kökleşmesini sağlamak ve faşizm irticaına karşı mücadele azmimizi paylaşan - kendi safları dışında kalmış - diğer bütün partiler, siyasî guruplar, sen-

dikalar, kooperatifler v. s. teşekküllerle bir mücadele birliği yaparak, aynı bir ileri - demokrat cephe içinde omuz omuza siyasî kavgaya atılmağa partimiz daima hazırdır ve bu gayenin tahakkuku için her çareye başvuracaktır.

EMEKÇİLER ve T. S. E. K. P.

9 — Partimizin üzerinde almış olduğu siyasî ödevlerin en başında, el ve kafa emeğiyle millî varlığımızın devam ve gelişmesini sağlıyan şehirli ve köylü müstahsil kitlelerin hak ve menfaatlerini korumak, onları demokratik vasıtalarla mukadderatımızın tayininde ve devlet teşkilâtının sevk ve idaresinde, üzerlerine düşen içtimai ve siyasî vazifeleri lâyıkile görebilecek bir siyasî olgunluk seviyesine yükseltmek ve bu suretle demokrat cumhuriyet idaresine, milletin ve belli başlı kitlelerin bilfiil yürüttükleri ileri bir halk idaresi mahiyeti kazandırmak işi gelir. Fabrika işçilerinden, zanaatkârlardan ve ziraat amelesinden, her sahadaki bilginlere, doktorlara, mühendislere, öğretmenlere ve gazetecilere varıncaya kadar, memleketin en değerli ve çalışkan vatandaş yığınlarını içine alan bu emekçi halkının ihtiyaçlarını tatmin etmek, her çeşit meşru dileklerini yerine getirmek, iş ve geçinme şartlarını gittikçe iyileştirmek ve kolaylaştırmak için, parti her an elinden gelen her gayreti sarfedecek, sendikalarda teşkilâtlanmalarına fiili yardımlarda bulunacak, doğrudan doğruya siyasî mücadelelere atılmak azminde bulunan en şuurlu, atılğan tabakalarına

kendi saflarında yer verecektir. Zira T. S. E. K. P. çalışan halk yığınlarının öz siyasî mücadele teşkilâtıdır.

10 — Bu yığınların çığneden hak ve menfaatlarını korumak, gündeliklerin arttırılmasını, iş saatlarının azaltılmasını ve genişletilmiş ileri bir iş kanununa göre hareket olunmasını v. s. temin etmek maksatları ile girişecekleri her çeşit iktisadî mücadeleyi desteklemeyi ve âzamî bir başarı ile neticelendirmelerine çalışmayı parti en önemli vazifelerinden biri sayar. Emekçi sınıflarla işleticiler arasında çıkacak ihtilâflarda, Partimizin yeri, her zaman emekçiler safında olacaktır.

11 — Parti, genel olarak kol ve kafa emekçileri faydasına girişeceği faaliyetlerde hiç bir zaman kadın - erkek farkı gözetmeyecek ve daimi olarak **eşit iş için, eşit ücret ve müsavi kabiliyet için müsavi vazife ve salâhiyet** prensibine göre, kadın gücünün kullanılması hususunda ısrar edecektir. Ayrıca daire ve işletmelerde, kadın emekçinin kadın olarak ta (gebelik, doğum, çocuk emzirme v. s.) himaye görmesini, her çeşit teşkilâtlara ve memuriyetlere eşit haklarla girebilmelerini, seçim yolu ile elde edilen demokratik mevkileri (işletme ve daire, murahhas ve mümessillikleri vilâyet, belediye, Millet Meclisi azalıkları v. s.) hem seçici, hem de seçilen sıfatıyla tam bir eşitlik içinde erkeklerle paylaşmalarını sağlamak için de savaşılabacak ve bu maksatlarla bizzat emekçi kadınlar tarafından kurulacak cemiyetlere her türlü yardımda bulunulacaktır.

12 — Emekçilerin ve genel olarak orta halli ve yok-

sul halkın oturmasına mahsus ev ve apartıman kirala-rını, ortalama gündelikler ve aylıklarla mütehasip ucuz bir seviyede tutmak, mal sahiplerinin ihtikârını önlemek ve sağlık icaplarına aykırı iskân durumlarını ortadan kaldırmak gayesile parti, küçük kiracılar birlikleri ku-rulmasına, bunların bütün küçük şehirleri içine alan fe-derasyonlar etrafında toplanmalarına önayak olacak ve bu teşkilâtların belediyelerden himaye görmelerini temî-ne çalışacaktır.

KÖYLÜLÜK ve T. S. E. K. P.

13 — Köylülük, - tıpkı şehir halkı gibi - mütecanis bir bütün teşkil etmeyip, iktisadî ve içtimai durumları itibarile farklı, muhtelif tabakalara bölünmüş olduğu için, Partinin bunlara karşı takınacağı tavır ve hareket ve menfaatlarıyla ilgisi de tabiatıyla farklı olmak zorunda-dır, şöyle ki;

a) Şehir burjuvazisinin köydeki benzeri, zengin köy ağaları ve mütegalibesidir. Bunlar, memleketin varlıklı hâkim sınıfları arasında yer almışlardır ve yoksul köy-lülüğü - ortaklık ve mürâbaha yollarından - soymayı kendileri için bir hak tanırlar. Partinin bu tufeyli imti-yazlı tabakaya karşı siyaseti, köylülüğün yoksul ve orta halli ana yığınlarını, onun soygun hırsına kurban olmaktan, istismar imkânlarını ortadan kaldırmağa çalış-maktan ibarettir.

b) Orta halli köylülük, yerli murabahacıların tuzağı-

na düşmemek için, ucuz krediye, mahsulünü satarken komisyoncuların ve zahire tüccarlarının çapulundan korunmaya ve alât, edevat ve istihlâk maddelerini aldatmadan, değer fiyatına satın almağa elverişli teşkilâta muhtaçtır. Parti, bu ihtiyaçları göz önünde bulundurarak, köylerde tamamiyle serbest kredi ve toplu satış kooperatifleri kurulmasına, köylerin bağlı buldukları kasaba ve şehirlerde, yakın köylerin de ortak olabilecekleri bir istihlâk kooperatifleri ağının vücut bulmasına sistemli bir tarzda çalışır ve bu iktisadi teşekküllerde bizzat köylülerin mesul vazifeler almalarını ve daimî bir kontrol âmili olmalarını sağlamağa çalışır.

c) Toprağı kâfi gelmiyen veya bütün bütün topraksız yoksul köylülere gelince, bunlar için esas dava; kendilerini, yeter miktarda açılmış işlenmiş toprağa ve toprağı işleme vasıtalarına (pulluk, hayvan v. s.) sahip kılmaktır. 1946 yılının ilk yarısında kabul edilmiş bulunan Topraklandırma Kanunu hükümleri, çok elâstik, keyfi muamelelere elverişli ve uzun vâdeli olduğu için, bu davayı köylü faydasına çözüme yararlı bir toprak reformunu sağlamaktan uzaktır. Zaten köylülük, köy komiteleri ve köylü birlikleri etrafında teşkilâtlanıp ta, böyle geniş ve hızlı bir toprak dağıtım işinin tatbikatını kendi eline alacak hâle gelmedikçe, her hangi ciddi bir toprak reformunun lâfı bile edilemeyeceğinden, Parti-faaliyete geçer geçmez - köylü yığınlarını, kendi komite ve birliklerinde teşkilâtlandırmak işine sarılacak ve aynı zamanda, Topraklandırma Kanununun, demokratik bir

gözlük altında yeniden düzeltilmesi ve en çok 1-2 yıl içinde gerçekleştirilmesi için kat'i ve ısrarlı teşebbüslerde bulunacaktır.

14 — İstihsal masraflarını azaltmak, idrak edilen mahsul miktarını çoğaltmak ve iş kuvvetinin verimini arttırmak bakımlarından, makineli büyük işletmenin ziraatte de küçük işletmeye nisbetle daha üstün olduğu, bugün umumiyetle denenmiş ve kabul edilmiş bir hakikattir. Büyük çiftliklerin köylülere dağıtılması, hususî menfaatlerine dokunduğu için, buna aleyhtar ileri gidişe gem vurmak gayretlerinde, büyük toprak sahipleri hep bu hakikatı parmaklarına dolamaktadırlar. Halbuki bizde, büyük ve pek büyük arazi ve çiftliklerin yüzde 90 nisbeti, yarıcılık, ortaklık, tarla kiralama, angarya usulü v. s. gibi gayetle iptidai usullerle işlendiğinden, bunlar, yan yana sıralanmış birçok işletmelerden başka bir şey değildirler ve bir bütün halinde bırakılmaları ile köylüye dağıtılmaları arasında, verim itibariyle her hangi bir fark ta olmayacağı aşikârdır. Bunu göz önünde bulunduran Parti, ziraî istihsalı arttırmak ve köylülerin geçim seviyelerini yükseltmek için, topraklandırılacak her köylüye bir pulluk tedariki imkânını vermek, bazı ziraat bölgelerinde traktör ve harman makineleri merkezleri ve sunî gübre dağıtım depoları vücade getirmek, civar köyler halkını gayet küçük bir ücretle bunlardan faydalandırmak v. s. gibi tesirli yardım tedbirleri almayı ve hükümetin yeni açacağı arazide de makineli

büyük devlet çiftlikleri kurmayı, şimdilik maksada en uygun çareler olarak görmektedir.

15 — İstihali ve köylünün iş gücünün verimini artırmanın daha emîn ve köklü bir çaresi de, her köyde, bütün köy topraklarını ve mevcut âlet ve makineleri serbest bir anlaşma ile bir araya getirerek, bütün köylülerin elbirliğiyle çalışmaları ve masraf ve vergiler çıktıktan sonra mahsulü aralarında paylaşmaları demek olan müşterek köy istihali şeklinin benimsenmesidir. Fakat memleketin geri teknik seviyesi, köy istihsal kooperatiflerini, geniş ölçüde makine kuvvetinden faydalanabilecek bir dereceyi buluncaya kadar, bu müşterek ziraat işletmelerinden önemli bir netice alınmasına imkân vermez. Bunu ve önce köylerde irtica nüfuzunun maddî temellerini yıkmak lüzumunu takdir eden Parti, şimdilik bu şeklin faydalarını söz ve yazı ile köylüye yavaş yavaş açıklamayı ve buna zamanla kanaat getirecek köylerde, gönül hoşluğu ile girişilecek denemelerden başarılı neticeler alınmasına yardım suretile, tatbikat sahasında, müşterek köy istihsal sistemine karşı rağbeti artırmayı, mahallî şartlarımıza en uygun hareket tarzı olarak kabul etmektedir.

Sinaî ziraat bölgelerimizde ve ihracat mahsullerimizin istihsalinde (zeytin, üzüm, pamuk, tütün v. s.) istihsal kooperatiflerinden pek çok faydalanılabileceğine Parti, kuvvetle inanmakta ve bu istikamette sistemli bir faaliyet yürütmeğe azmetmiş bulunmaktadır.

MİLLETLERARASI ANAYASA ve MEMLEKETİN DIŞ MÜNASEBETLERİ:

16 — Milletlerarası Anayasanın, Türkiye adına imzalanması ve Millet Meclisince de tasdik edilmesiyle ve teknik ve kültürde ileri demokrat milletler seviyesine sūr'atle erişmek ihtiyacımız delayisiyle, iktisadî demokrasi sahasında, vatandaşların hayat ve refahını teminat altına alacak tedbirlere de bir an evvel baş vurmak zaruretî karşısında bulunuyoruz. Bu iktisadî demokrasi hak ve hürriyetlerinin (her vatandaşa kendi kabiliyetlerine göre iş bulmak, insanca yaşamaya yetecek ölçüde bir gündelik veya aylık almak, çalışmaya mani hallerde, yeter ölçüde içtimai yardım görmek, ihtiyarlıkta aç kalmak korkusundan kurtaracak ve ölünce çocuklarına kollarını açacak geniş bir içtimai sigortalar zincirinden faydalanmak, sağlık şartlarına göre çalışmak hakları, dilediği yerde işlemek, grev yapmak, işini kaybetmek tehlikesine maruz kalmaksızın siyasi faaliyetlere girişmek ve işçi hakları için açılan kampanya ve savaşlara katılabilmek serbestlikleri) teşrii ve amelî tedbirlerle içtimai yaşayışımızda yer almasını sağlamaya çalışmaya, Parti bütün gücü ile çalışacaktır.

17 — Bu gibi içtimai ödevlerin tahakkukunu önliyen ve ilerleme hamlelerini kösteklemek gayesini güden iktisadî, hususi teşekküllerin (malî sendika, sınaî ve ticarî kartel ve tröstlerin) memlekette kurulmalarına ve fiili inhisarlar yaratmalarına ve bilhassa yabancı tröstlerin,

gizli yollardan iktisadî bünyemize sızmalarına ve iktisadî, binnetice siyasî istiklâlimizi tehlikeye düşürmelerine karşı, Parti gayetle uyanık bulunacak, amansız bir savaş yürütecek ve büyük istihsal ve dağıtım cihazları üzerinde emekçi teşkilâtları ve komiteleri vasıtasile daimî ve sıkı bir **halk kontrolü** sistemi yaratılmasını istiyecektir.

18 — T. S. E. K. P. nin dış siyasette ana prensibi, San-Fransisko'da kabul olunan (**Birleşmiş Milletler Anayasası**) hükümlerine harfi harfine riayet olunarak bu barışçı, demokrat devletler topluluğuna karışmış olanlarla sağlam ve samimî dostluk münasebetleri kurmak ve dünya barışını sarsılmaz bir temel üzerine oturtmak için alınacak milletlerarası bütün tedbirlerin, Yakınşark ve Balkanlar sahalarında, samimiyet ve ciddiyetle tatbiklerine elde mevcut bütün imkânlarla yardım etmektir.

19 — Bu barışçı işbirliği zihniyetiyle hareket etmek suretile, hariciyemizin bütün komşu demokrat hükümetlerle karşılıklı bir güven ve dostluk havası içinde, daima her hususta bir anlaşma zemini aramasını, arada çıkması pek tabii olan ihtilâflı meseleleri hızla çözmeye çalışmasını temin için Parti her fırsatta sürekli teşebbüslerde bulunmak azim ve kararındadır.

20 — T. S. E. K. P. komşu demokrat memleketlerle böyle sıkı bir dostluk ve beraberlik çerçevesi içinde, Büyük Britanya ve Birleşik Amerika hükümetleri ile de

dostça münasebetler idame ettirmek ve alış veriş münasebetlerimizi daha da geliştirmek ve sağlamlaştırmak gayretlerinin, millî menfaatlarımıza olduğu kadar, milletlerarası barışın korunması icaplarına da uygun düştüğü ve bu istikamette devamlı gayretler sarfetmek gerektiği fikrindedir.

21 — T. S. E. K. P. Balkan memleketleriyle sıkı bir dostluk ve işbirliği münasebeti kurulması çarelerine şimdiden baş vurulması lüzumuna inanır.

22 — T. S. E. K. P. Şarkî Akdenizde millî menfaat ve gayelerimize yabancı ve hattâ zararlı emperyalist manevralara sürüklenmekten ve âlet olmaktan dikkatle kaçınmak zorunda bulunduğumuzu genel oya her fırsatta hatırlatmayı başlıca ödevleri arasında sayacaktır.

İDARİ İSLAHAT ve İDARE MAKİNESİNİN SADELEŞTİRİLMESİ

23 — T. S. E. K. P. halkımızın - mümkün olan en büyük ölçülerde - memleket işlerini doğrudan doğruya kendi eline almasını, idare makinesinin bürokratlardan gelen bozukluk ve aksaklıklardan kurtulmasının en tesirli çaresi sayar. Bu gayeye ulaşmanın en kestirme yolu da, mahalli idareleri şimdiden halk tarafından gizli oyla seçilmiş heyetlerin - kendi mesuliyetleri ve bizzat yerli halkın daimi mürakabesi altında - çevirmeleri olduğundan, Parti, köy ve nahiyelerin hemen serbest seçimle teşekkül edecek bu nevi heyetlerin ve müdürlerin

idaresine geçmelerini sağlayacak bir kanun çıkarılmasını ve kısa bir zaman sonra, bu usulün kaza ve vilâyetlere de tatbiki yoluyla memlekette aşağıdan yukarıya doğru kurulu, halkın fiilî iştirakiyle gerçek ve geniş bir demokrasi idaresinin geliştirilmesi tekliflerini ileri sürecek ve müdafaa edecektir.

24 — Ayrıca büyük - küçük bütün şehir belediyelerinin de - İstanbul, İzmir ve Ankara da dahil - doğrudan doğruya şehir ahalisince umumî, gizli oy ve nisbî temsil usulü ile seçilmiş meclisler ve reisler tarafından işler kendi aralarında paylaşılacak suretile ve hükümet makamlarının her hangi bir müdahalesi olmaksızın - idare edilmelerini mümkün kılacak teşriî tedbirler alınması istenecektir.

25 — Uzun harp yılları arasında takip edile gelen yanlış iktisadî siyasetin doğurduğu müthiş geçim darlığı, pahalılık ve vurgunculuk, memur kadrolarında bozulma ve çözülmeyi son hadde vardırırmış, rüşvet ve suiistimallerin âdeta hoşa giden bir salgın şeklini almış olduğunu büyük bir teessürle kaydeden T. S. E. K. P. böyle bir memur kadrosu ile ve bu derece çığırından çıkmış bir idare cihazı ile memleketin demokrasi yolunda geniş ve hızlı adımlar atabileceğine ihtimal vermemekte ve bu devlet dairelerinde esaslı bir temizlik yapmaktan kaçınılmıyacağı kanaatinde bulunmaktadır.

Vakit geçirilmeden, kabiliyetsizlikleri veya uyumsuzlukları sabit olmuş; doğruluktan, dürüstlükten saparak,

iş eshabını söymek yolunu tutmuş veya devlet ve millet zararına büyük servetler edinmiş memurlardan - sade ve demokratik ölçülere göre - kısa bir zaman içinde, resmi ve yarı resmi bütün idarelerin sistemli bir tarzda temizlenmelerini, istihsalde faydalı olabilecek bir çok elemanları tutup, verimsiz, âtil hâle sokan mekanizmanın düzenlenmesini, daraltılmasını ve aydın emekçiler arasından seçilecek muayyen evsafa, faal disiplinli, dürüst yeni kadrolarla gençleştirilmesini gerçekleştirmeye çalışmak, Partinin başta gelen davaları arasındadır.

İKTİSADİ MESELELER

26 — T. S. E. K. P. iktisadî sahada, stratejik komando mevkilerini - hususî ferdi sermaye guruplarının değil - bizzat devletin işgal etmesine ve böylece istihsal ve fiyat hareketleri üzerinde tamamiyle iktisadî, sıkı bir nâzım rolü oynamasına taraftardır ve bu manâda emekçi halk sınıfları menfaatına devletçidir.

27 — Bazı şahısların ve zümrelerin hususî menfaatlarına hizmet eden, halkın ziyanına büyük bir parazit memur ordusu geçindirmeye veya bütçe gelirini arttırmaya hizmet eden burjuva devletçiliği, Partinin istediği **kâr için değil, ihtiyaç için istihsal eden ve neticede müstahsil ve müstehlik kitleler faydasına işliyecek olan halk devletçiliğine** tamamiyle yabancısıdır. Böyle bir ileri devletçilikte güdülen gayeler; millî istihsal hacmini arttırmak, taşım ve belediyeler vazifeleri ücretlerini düşürmek, emekçi ve köylülerin satın

alma kabiliyetlerini yükseltmek, fiatları düşük bir seviyede tutmak ve nihayet çalışan kitleleri süratle teknik ve kültürel bakımlardan en ileri memleketlerdeki kardeşleri seviyesine çıkarmaktır. Parti, işte böyle bir devletçilik geliştirmek için büyük gayretler harcıyacaktır.

28 — T S. E. K. P. bugüne kada, millet hesabına kurulmuş veya satın alınmış olan büyük malî müesseseler, madenler, fabrikalar, taşıma ve dağıtma işleri v. s. den başka, halkın mübrem ihtiyaçlarına cevap veren, genel menfaatler ve sağlıkla alâkalı büyük iktisadî işletme ve kurumların devlete geçmesini, büyük ağır sanayi (makine, demir, çelik ve muharrik kuvvet sanayii) kurmak, yer altı servetlerini kıymetlendirmek, karada, denizde ve havada büyük taşıt işlerini görmek ve her nevi sigortacılık yapabilmek haklarının münhasıran devlete ait olmasını, yerli ve yabancı bankaların devlet kontrolüne tâbi tutulmalarını tahakkuk ettirmeğe çalışmak azim ve kararındadır.

29 — Bunlar dışında kalan sanayi ve ticarî teşebbüsler ve genel olarak küçük sanayi şubeleri, zanaatkâr, esnaf atölye ve dükkânları açmak ve işletmek - emekçilerin iş ve teşkilâtlanma hakları muayyen kanun ve nizamnamelerin garantisi altına alınmak şartıyla serbesttir. Yalnız vurgunculukla mücadele bahsinde gayetle şiddetli tedbirler alınması gerekir.

30 — Hazine gelirini arttırmak maksadiyle, zaruri halk ihtiyaç maddelerinin satışları üzerine devlet inhis-

rı konulmamalı, mevcut inhisar sanayi ve müesseseleri, sair devlet işletmelerinin tâbi tutulacağı halkçı kaidele-re göre ayarlanmalıdır.

31 — Harp yılları içinde, vurgunculukla, kara borsa ticaretiyle, orduya ve devlet dairelerine mal satmakla, Hükümet, Milli Müdafaa ve Belediyeler hesabına yapı müteahhitliği yapmakla v. s. şekillerde yoksul ve orta halli halk yığınlarının ve devlet hazinesinin zararına gayri meşru yollardan - edinilmiş büyük servetlere, memurlar tarafından kötü kullanma ve rüşvet yollarından yığılmış varlıklara, sade ve kestirme bir tahkik ve kontrol usulü ile hemen el konulmalı ve bu muazzam servet geniş bir içtimai sigortalar ve yardım müessesesine kuruluş sermayesi olarak verilmelidir.

MALİ MESELELER

32 — Hala mevcut vergi sistemimiz, devlet hazinesinin muhtaç bulunduğu varidatın en büyük kısmını, daha ziyade - vasıtalı vergiler şeklinde - yoksul - müstehlik halk yığınlarından toplamaktadır. Doğrudan doğruya alınan (vasıtasız) vergilerden, en önemli yeri tutan kazanç vergisi ise, tarh ve tahsilinde hâkim olan halk aleyhtarı ruh dolayısıyla, gene bilhassa aynı yoksul halk yığınlarını, küçük gündelik, aylık ve kazançlarla geçinen emekçi kitleleri ezdiği halde, varlıklı sınıflar ve piyasada büyük işler çeviren iş adamları için, kale alınamıyacak bir mükellefiyet temsil etmektedir. Parti demokrasi-

ye ve içtimai adalete uymıyan bu sistemin bir ân evvel kaldırılmasını ve maliyemizin demokratlaşmasına elverişli tedbirlerin alınmasını elzem saymaktadır.

a — Zaruri ihtiyaç maddeleri fiatları, yoksul ve orta halli halkın ev kiralari üzerine binen vasıtalı vergiler (muamele, istihlâk vs. vergilerle belediye resimleri) ileride büsbütün kaldırılmak üzere en asgari nisbetlere indirilmelidir.

b — Millî sanayi ve ziraatimizin himayesi için bile olsa, aynı tarzda, geçim yükünü ağırlaştırın gümrük ve resimleri ile oynanmaktan vazgeçilmeli, sanayimiz kendi gücüyle dışardan gelen mamüllerle rekabet edebilecek şekilde gelişmesine yardım etmek, gençlerimizin teknik kabiliyetini yükseltmek, hayatı ucuzlatmak v.s. suretlerle - himaye edilmeli ve tedricen gümrük duvarlarını kaldırmaya doğru bir istikamet alınmalıdır.

c — Vergi yükünün esas ağırlığı, varlıklı ve zenginleşme yolunu tutmuş bulunan içtimai tabakalara isabet edecek tarzda, vasıtalı vergiler usulünden vasıtasız vergiler usulüne geçmek ve bu sonrakileri çabuklukla geliştirmek gayesile hemen mali islahata girişilmelidir. Bu arada kazanç vergilerinin her çeşit yüksek kâr ve gelirler için sür'atle müterakki bir vergi şekline sokulması ve yıllık tutarı 1000 lirayı geçmeyen kazançların bu vergiden istisna edilmesi gerektir.

d) Köylüden muhtelif nam ve vesilelerle alınan vergiler (gayri menkul ve sayım vergileri, türlü mecburi ianeler, salınmalar v.s.), yoksul müstahsillerin borçtan göz

açmalarına ve zıraf kalkınmamıza engel teşkil ettiklerinden, Parti, bunların kaldırılmasını, her çeşit angaryanın, iş mükellefiyetlerinin yasak edilmesini ve yerlerine büyük çiftlik arazi sahiplerinin ve zengin köy mütegallesinin hakiki iradları yekûnu üzerinde tek bir müterakki irad vergisi tarh ve tahsil olunmasını ve yılda yetiştirildiği mahsulün safi kıymeti 1500 lirayı geçmiyen köy işletmelerinden vergi alınmamasını ister.

EĞİTİM ve ÖĞRETİM MESELELERİ

33 — T. S. E. K. P. Köylülüğü ve toprak meselesini halletmek için sarfedeceğ gayretlerin mühim bir kısmını-istisnasız bütün köylerimizde köylü çocuklarında ve gençlerinde modern tekniğe karşı merak ve heves uyandıran ve onları inkilâpçı bir ruhta yetiştirmeye elverişli, ameli öğretim ve eğitim müesseseleri kurulmasını ve bu uğurda bütün işe yarar kuvvetlerin seferber edilmesini sağlamağa hasredecektir.

34 — Memleketin her evladını, Türkiye cemiyetinin çok muhtaç olduğu birer müstahsil vatandaş olarak yetiştirmek en acele ödevlerimizden biri olduğundan, T. S. E. K. P. her çeşit mektep, fakülte, enstitü, laboratuar vs. ilim ve teknik kurumlarının kapılarını-iktisadi ve içtimai durumları ne olursa olsun-bütün yavrularımıza ve gençlerimize açık bulundurmak gerektiğini müdafaa edecektir.

35 — Parti öğrenme çağındaki yoksul çocuklara ve gençlere, tahsillerine devam için muhtaç oldukları her türlü malzemenin (kitaplar, kırtasi levazım, mektep kı-

yafeti, tahsil müddetince geçim imkânları v.s.) devlet tarafından tedarik edilmesi gerektiğine inanır ve bunu gerçekleştirmek için çalışmayı üzerine alır.

36 — Emekçi sınıfının mesleki bilgilerini genişletmek ve teknik seviyelerini memleket ölçüsünde süratle yükseltmek maksadıyla Parti, meslek ve sanayi mektepleri sahasında yapılacak islahat ve modernleştirme tedbirlerine muvazi olarak, 100 den fazla işçi çalıştıran bütün fabrikalarda, işe yeni giren işçileri yetiştirmeğe mahsus birer çırak mektebi açılmasını ve bu gibilere ücretli iş saatlarından ayrılacak günün muayyen saatlarında ameli ve nazari meslek dersleri verilmesini mecburi kılan ve bu mecburiyetin ihtimamla tatbikini Eğitim Bakanlığının kontroluna koyan bir kanun çıkarılmasını istiyecektir.

37 — T. S. E. K. P. Üniversitenin tam bir muhtariyete kavuşması lehindeki hareketleri kuvvetle destekliyecektir. Parti, bu muhtariyetin, temelde iki ana prensibe dayanması lâzımgeldiği kanaatinde dir.

a) Her şeyden evvel, üniversite talim ve tedris kadrolarının geniş bir demokrat zihniyetle, ötedenberi, anti-demokratik mürteci, ırkçı faaliyet ve propagandalarile tanınmış unsurlardan temizlenmesi.

b) Üniversite kadrolarına kendi ilmi faaliyet ve hareketlerinde böyle bir zihniyetle tam bir fikir ve çalışma hürriyeti sağlanması.

38 — Yine aynı çıkış noktasından hareket edilerek üniversite talim ve tedris kadrolarına (profesör, doçent, asistan, ilmi yardımcı) ve bu arada, diğer bütün yük-

sek mektep, lise, ortamektep, ilk okul ve köy mektepleri, hocalarıyla köy eğitimlerine, bütün siyasi faaliyetlere katılabilmek, Partilere girebilmek, buralarda faal mevkiler işgal edebilmek hakları sağlanmalıdır.

39 — Parti, öğretimde, nazariyeden çok ameli, mesleki bilgilere önem verilmesi, ameliye ile nazariye arasında bir birlik ve ahenk yaratılması, öğrencilerde teşebbüs ve teşkilâtlı faaliyet kabiliyetlerinin geliştirilmesi görüşlerini müdafaa edecektir.

ADALET İŞLERİ

40 — Memurlar da haddizatında devlet hizmetinde birer ücretli işçi olduğundan, mesuliyetlerinin de halkla birlikte, aynı hakimlerce tayin olunması gerekir. Fertler arasında, fertlerle hükümet arasında, hükümetle belediyeler gibi bütün halk idare ve müesseseleri arasındaki davalarda ve memurların vazifelerini ilgilendiren yargılanmalarda tek merci, mevcut nizami mahkemeler olmalıdır.

41 — Bütün mahkemeler hakimlerinin fikir ve içtihad bağımsızlıklarının eksiksiz ve tam olarak temini, partinin başlıca gayelerinden biridir. Hakimleri hükümetin ve adalet bakanlığının birer memuru olmaktan kurtarmak için, demokratik adli bir tayin ve terfi sisteminin kabulüne ve adaletin daha sade, daha salim bir şekilde tevziini ve mahkemelerin halka yakın, demokratik bir tarzda işlemelerini sağlayacak geniş bir adli islahat yapılmasına ve kanunlarımızın aynı ruhta tadil ve islah olun-

maları uğrunda Parti devamlı bir gayret sarfedecektir.

42 — Bu demokratik islâhat arasında, 1) juri sisteminin kabulünü, 2) vilâyetlerde halk tarafından seçilmiş hakimlerle, meslekten yetişme hakimlerin bir arada bu lunacağı mnhtelif mahkemeler kurulmasını, 3) ihtisas mahkemelerinden vazgeçilerek tek adalet prensibine dayanan bir ileri sistem kabulünü ve nihayet, 4) temyiz mahkemesinin daha salim bir tarzda çalışmasını sağlamak için, temyizle mahalli mahkemeler arasında orta bir merhale teşkil etmsk üzere, vilâyet merkezlerinde istinaf mahkemeleri şeklini istiyeceğiz.

43 — Adalet tevziinin ucuzlatılması, yani mahkeme masraflarının asgari bir hadde indirilmesi de halk faydasına gerçekleştirmeğe çalışacağımız gayelerden biridir.

Millî Azlıklar Meselesi

44 — T. S. E. K. P. vatandaşlar arasında hiç bir fark gözetilmemesini, millî azlıklara mensup kardeşlerimizin her hususta tam bir eşitlik dairesinde, memleketin öz evlatları muamelesi görmelerini, her hak serbestlik ve yetkiden kayılsız şartsız faydalanmak ve memleketin sevk ve idaresi, vazife ve mesuliyetlerine bilfiil iştirak etmek imkânlarına kavuşturulmalarını temine çalışır.

45 — Toplu azlıklara, kendi millî kültürlerini serbestçe geliştirme hakları tanınmalı, mahalli idarelerde ve millet meclisinde kendilerine en az nüfuz tutarları nisbetinde, nisbi temsil yolu ile yer verilmelidir.

Parti Ana Nizamnamesinin i z a h ı

**Parti gurup ve şubeleri nasıl kurulur ?
Nasıl çalışır?**

T. S. E. K. P. nin ana nizamnamesini ve faaliyet programını dikkatle okuyanlar onun kurulduktan sonra nasıl bir bünye arzedeceğini ve çalışmalarını başlıca ne gibi faaliyetler üzerinde toplıyacağını açıkça görebilirler.

Fakat tam bir dağınıklık içinde bulunan emekçi halk yığınlarının en uyumuk tabakalarını etrafında toplayacak ve siyasî savaşlarını idare edecek, bizimki gibi, inkılâpçı bir partiyi, adeta yoktan var etmek için, ilk adımları atarken, beyhude yere enerji israfına meydan bırakmıyacak hareket tarzı hangisi olduğunu belki de herkes kolayca kestiremez.

İşte biz partinin bu ilk yapıcılarını tereddütten, dolambaçlı yollara sapmak tehlikesinden kurtarmak ve kestirme yoldan maksada erişmelerini kolaylaştırarak arzusu ile, aşağıdaki ameli açıklamaları yapmağa lüzum gördük. Böylece onların, kendi tecrübe ve buluşlarına dayanması pek tabii olan teşebbüslerinde, daha büyük bir güvenle ve daha sistemli bir şekilde hareket etmelerini mümkün kılmış olacağımızı umuyoruz.

Kimlerle uğraşmalı ?

Her arkadaş ilk iş olarak oturduğu ve çalıştığı yerlerdeki dost ve yakınlarından partimize katılmalarını mümkün ve faydalı gördüğü kimselerin bir listesini yapmalıdır. Bunlar ötedenberi sosyalizm ve demokrasi prensiplerini benimsemiş veya hiç değilse dünyayı bu zaviyeden görmeğe alışmış, **emekçi dostu**, namuslu insanlar olmalıdır. Yıkılmış geri idare ve hükümet şekillerine hasret çeken veya irtica teprenmelerine şu veya bu vesile ile hak veren, ırkçılığı hoş gören vatandaşları kandırmağa çalışmakta zerre kadar fayda yoktur. Ancak bilgisizlik ve tecrübesizlik dolayısıyla yolunu şaşırmış ve kendilerine yabancı görüşlere kapılmış, temiz yürekli ve sınıflarına sadık emekçilerin gözünü açmak için sarfedilecek gayretler zahmete değer.

Üzerlerinde çalışılacak olanlar bir defa tayin edildikten sonra, bunların her biri ile ayrı ayrı temasa geçilir. Programda ve nizamnamede formülleştirilmiş olan umdeler ve siyasi istekler iyice anlatılarak, kendilerine parti saflarında yer almak ve güdülen gayelerin elde edilmesi uğrunda bizzat mücadele etmek hevesi uyandırılır.

İlk Parti gruplarını kimler kurar ?

Partinin faaliyete geçtiğini haber alan ve programını kendi görüşlerine uygun bulan her vatandaş, oturduğu vilâyette henüz daha Parti şubesi veya grup

ları vücut bulmamışsa, şimdiki kuruluş devresinde, evvelâ Parti kurucular hey'etiyle temasa geçmek ve kendisini iyice tanıtmak zorundadır. Bu dostlarımız Partinin güvenini kazandıları takdirde, merkez tarafından Parti azalığına kabul ve kaydolunurlar. Böylece teker teker Partiye aza kaydolunanlar kendi vilâyet veya kazalarında birer parti grubu teşkil ve idare etmek hakkını kazanırlar. Her grup kurucusu ayrıca grup teşkil edecek kabiliyette olan arkadaşlarını bulunduğu kasabanın başka semtlerinde veya başka işletme ve köylerinde yeni yeni gruplar kurmak üzere, Parti merkezine tavsiye eder. Bunlarda merkeze aza kaydolunduktan sonra, etraflarına arkadaşlar toplamak ve gruplar kurmak işine sarılırlar.

Bu suretle bir kaza veya vilâyette en az 3 grup vücut bulunca, bunlar gruplara alınmış azanın bir listesini merkeze göstererek, bir vilâyet veya kaza şubesi kurmak izini isterler. Merkez bir mümessil göndererek veya gruplardan birinin kâtibine selâhiyet vererek, muhtelif gruplara mensup azanın bir umumî toplantısını yaptırır.

Bu toplantıda Partinin ilgili vilâyet veya kazada geliştirilmesi işi ve mahalli en önemli meseleler görüşülür. Sonunda 3 kişilik bir vilâyet veya kaza idare kurulu seçilerek Parti şubesinin idaresi kendisine verilir. Bu idare kurulları merkezin tasdikinden sonra ancak resmen faaliyete geçebilirler. Bunun için de vilâyet makamına veya kaymakamlığa bir bildirim vermeleri yeter.

İlk kuruluşta vilâyet şubelerinin kaza şubelerinden evvel kurulması kaidesini koymağa parti kurucuları lüzum görmemişlerdir. İctimai ve iktisadî şartlar bir kazada daha elverişli olduğu takdirde, vilâyette şube kurulmasını beklemeden o kazada bir Parti şubesi kurmak caizdir. Bu gibi kaza şubeleri, vilâyet şubesi kuruluncaya kadar, vilâyet şubeleri yet ilerini haiz olurlar. Fakat vilâyet merkezinde şube kurulur kurulmaz, ona tabi olurlar ve Parti direktiflerini ondan alırlar.

Parti gruplarının idaresi ve yapacakları işler

Parti grupları yalnız bir kaç kişiden mürekkep kalmamalıdır. Bir grup ne kadar kalabalık olursa, faaliyetleri o kadar verimli olur. Her Parti grubu işletmesinin veya semtinin en müteşebbis, en zeki ve namuslu emekçilerini içine almakla ancak Partinin itibarını yükseltmeğe hizmet etmiş olur ve muvaffakiyet imkânlarını çoğaltır. Küçük grupların faaliyetlerini ve teşkilât işlerini, kendileri tarafından seçilerek vilâyet veya kaza idare kurullarının tasdik ettikleri birer kâtip idare eder. Bir grubun aza miktarı 25 i geçince, bu ödevi 3 kişilik bir idare bürosu görür.

Parti gruplarının çalışmaları başlıca şu noktalarda toplanır :

a) İşletme işçi ve müstahdemlerinin iktisadî durumları ve geçim meseleleri ile yakından ilgilenmek ve metalip hareketlerini desteklemek,

b) Merkezin ve vilâyet veya kaza kurulunun siyasi direktiflerini gerçekleştirmek,

c) Program maddelerini haftalık toplantılarda veya yeni azalara mahsus dersler şeklinde, işlemek, öğretmek ve mahallî tatbikat imkânlarını araştırmak,

d) Parti gazete veya mecmualarını okumak, satmak, emekçilere okuyup tefsir etmek, (Her partili çıkacak parti gazetesine veya partinin tavsiye edeceği bir sosyalist mecmuaya abone olmağa mecburdur.)

e) Her grup, azâlarının ilmi sosyalizmin esaslarını öğrenmesine yardım etmekle mükelleftir. Vilâyet idare kurulları faydalı yazılar veya broşürler göndermek suretile bu ödevin ifasını kolaylaştıracaklardır.

f) Partililer işletmelerinde bir sendika varsa ona girmeye, yoksa gruplarının idaresi altında onu yaratmağa uğraşmak mecburiyetindedirler.

g) İntihap devrelerinde parti grupları sistemli bir tarzda partinin seçim programını yayar ve propaganda ederler ve parti adaylarının kazanmasına bütün kuvvetleriyle çalışırlar.

h) Her parti grubu bir arkadaşı parti gazetesinin "haberci"liğine seçer. Bu haberci arkadaş semtinde ve bilhassa toplu işçilerin buldukları yerlerde ve işletmelerde olan bitenleri, işçilerin şikâyetlerini, patronların haksız muamelelerini, resmi dairelerin kanunsuz baskı ve müdahalelerini, v. s. yolsuzlukları

günü gününe, doğrudan doğruya parti merkezine veya gazete yazı heyetine bildirirler. İstanbulda ve diğer büyük vilâyet merkezlerinde geniş bir parti gazetesi habercileri ağının yaratılmasına çalışılacaktır.

Vilâyet şubeleri idare kurullarının ödevleri

Bütün vilâyet sınırları içinde geliştirilen parti faaliyetlerine nazımlık etmek ve merkez kaza parti gruplarını doğrudan doğruya sevk ve idare etmek vilâyet idare kurullarına aittir. Parti merkezinin parti işlerine dair olan tekmil tebliğ ve direktifleri maballi teşkilâtlara vilâyet idare kurulları vasıtasıyla gönderilir. Bundan maada, vilâyet şubelerinin başlıca ödevleri şunlardır :

1) Kısa bir zamanda parti gruplarını muntazam surette işler, müteşebbis teşekküller haline getirmek, bunun için de onlar tarafından verilen raporları ve yapılan telkinleri inceleyip kabul veya tenkit cevapları vermek;

2) Henüz daha parti teşkilâtı bulunmayan fabrikalarda, semtlerde ve köylerde yeni yeni gruplar kurulması için gereken çarelere baş vurmak;

3) Mevcut grupları canlı, atılğan bir hale getirmek için, herbirinin yetişkenlik derecesine göre, tedbirler almak, grup kadrolarının doldurulması hususunda onlara yol göstermek, onların kültür ve siyasi bilgi seviyelerini yükseltmek için her türlü yardımlar-

da bulunmak. Bu maksatlara ulaşmak için guruplara takviyeciler gönderilecek, ilk zamanlar bilhassa büyük şehirlerdeki semt guruplarında bir araya toplanmış bulunacakları muhtemel olan bilgili aydın arkadaşlar seferber edilecektir.

4) Vilâyet idare kurulları, en mühim işlemlerde kileri başa koymak suretiyle, gurupları bir sıraya tabi tutacak ve onları sistemli faaliyetlere alıştırma ve yetiştirme işini bir plân dairesinde yapacaktır. Böylece gayretlerin sara ile muayyen bazı guruplar üzerinde teksif edilmesi, diğerlerinin büsbütün ihmali ni mu cip olmamak şarttır.

5) Her günlük siyasi faaliyet ve mücadelelerde bütün guruplar atbaşı yürütülecek, ortaya atılan fikirlerin, şiar ve parolaların aynı zamanda gerçekleştirilmesi sağlanacaktır.

6) Gurupların sayısı arttıkça, her biri ile temas ve hareketin vahdetini temin güçleşeceğinden, sırası geldikçe ve fırsat düştükçe yapılacak görüşmelerden başka, vilâyet idare kurulları en az ayda iki defa gurup kâtiplerini bir toplantıya çağırarak, verecekleri raporlarla meydana çıkacak güçlüklerin ve hataların önlenmesi için müşterek tedbirler düşünülecek, herbirinin tecrübelerinden diğerleri faydalanmış olacaktır.

7) Vilâyet idare kurulları köy gurupları kurmak ve bunları hususi bir büro vasıtasıyla devamlı bir tarzda sevk ve idare etmek mecburiyetindedirler. Bil-